

Nr 24.

Av friherre **Beck-Friis, Carl Joachim**, *angående förhöjd pension åt f. d. professorn Jakob Eriksson.*

Den 30 september förlidet år uppnådde dåvarande föreståndaren för centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet avdelning för lantbruksbotanik, professorn Jakob Eriksson föreskriven pensionsålder, 65 år, och erhöll den 17 därpå följande oktober begärt avsked med rätt till en pension av 4,000 kronor.

Med denna avgångs- och pensionsfråga äro emellertid förknippade omständigheter av den art, att jag för densamma vågar påkalla Riksdagens uppmärksamhet.

Professor E. inträdde i statens tjänst den 15 oktober år 1874, i det han då utnämndes till docent i botanik vid Lunds universitet. Året därpå förordnades han den 27 december till adjunkt vid Nya elementarskolan i Stockholm samt ett år senare, den 17 december 1876, jämväl till botanist vid kungl. lantbruksakademiens experimentalfält. I sistnämnda egenskap var E. assistent åt föreståndaren för därvarande agrikulturkemiska försöksanstalt, hade tjänstgöring å platsen 3 månader på sommaren samt uppbar ett arvode av 1,000 kronor pr år. År 1886 upprättades en självständig växtfysiologisk försöksanstalt därsammastädes och blev E. föreståndare för denna anstalt, på samma gång som han lämnade sin lärareplats. Slutligen utnämndes E. den 28 september 1906 att från och med den 1 januari 1907 vara föreståndare för avdelningen för lantbruksbotanik vid den då nyupprättade Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

På grund av vid riksdagen fattat beslut skulle tillkomma föreståndare rätt till pension efter uppnådda 67 levnads- och 35 tjänsteår. Det sålunda föreskrivna antalet tjänsteår skulle E. vid sitt förestående avskedstagande ha överskridit. Han skulle nämligen då ha kunnat uppvisa 41 år i statens tjänst.

Annorlunda gestaltade sig åter förhållandena för övriga vid Centralanstalten anställda, pensionsrätt tillerkända tjänstemän. Vid anställd efterforskning visade sig, att det övervägande flertalet bland dem vid uppnåendet av 67 levnadsår ej skulle fylla måttet av 35 tjänsteår. Under sådana förhållanden ansågs det, för erhållande och bibehållande av erforderlig tjänstepersonal vid Centralanstalten, nödvändigt att hos Kungl. Maj:t utverka ändring uti de föreskrivna pensionsförhållandena. Initiativet härtill togs av de för saken närmast intresserade tjänstemännen vid anstalten, vilka uppsatte en skrivelse i ärendet, avsedd att inlämnas till anstaltens styrelse, för att av denna vidare befordras. E. blev anmodad att jämväl underteckna denna skrivelse, och han skrev även, ehuru ej för egen person av saken intresserad, för kamratskaps skull sitt namn under densamma. Enligt inhämtad upplysning av professor E. hade han vid dessa förhållanden grundad anledning att tro, att en av honom framställd anhållan att för sin del få under förutsättning av oförminskad arbetskraft kvarstå till sitt 67:de år skulle ha all utsikt att vinna gehör.

Under sådana förhållanden hade E. ingen anledning att finna sig annat än tillfredsställd, för yrkesbrödernas skull, då Kungl. Maj:t och Riksdagen år 1911 nedsatte pensionsåldern till 65 levnads- och 25 tjänsteår.

Först på våren 1912 började E. få en förkänning av vad 1911 års beslut kunde komma att för honom innebära. Sedan E. uti kungl. statskontoret erhållit upplysning därom, att 1911 års beslut innebar, ej såsom stadgat är för riksmusei intendenten, att rätt till pension inträder vid 65, men skyldighet att avgå vid 67 levnadsår, utan att 65 år var den fastställda åldersgränsen, insåg han, att för tillstånd att kvarstanna till 67 års ålder erfordrades en underdånig framställning till Kungl. Maj:t.

Samma års höst ingick budskapet därom, att Kungl. Maj:t komme att till Riksdagen frambära proposition om löneroglering åt Centralanstaltens tjänstepersonal. Sådan proposition blev också framlagd och av Riksdagen godkänd att träda i kraft den 1 januari 1914. Denna löneroglering innebar bland annat, att pension för föreståndare från och med sistnämnda dag komme att utgå med ett belopp av 5,600 kronor.

På grund av sin länge närda önskan att i tjänsten kvarstå intill fyllda 67 år ingav E. i januari månad 1913 till Konungen en underdånig skrivelse i ärendet. Däri anför E. såsom huvudskäl för sin ansökan, att han behövde dessa tvenne år för att fullfölja och avsluta sedan längre eller kortare tid pågående undersökningar över ett flertal förut föga eller alls icke kända sjukdomar hos olika slag av kultur-

växter, vilka arbeten ej kunna utföras av annan person än den, som börjat arbetet, och därtill för sitt utförande förutsätta tillgång till laboratorium, växthus och bibliotek. Till denna sin underdåniga ansökan anhöll E. om styrelsens berägna förord.

Den 31 januari höll styrelsen sammanträde. De närvarande styrelseledamöterna avstyrkte E:s ansökan. Såsom skäl för avstyrkan anföres väsentligen, »att det skäl, som föranlett pensionsålderns nedsättning från 67 till 65 år, eller att arbetsenergien och ofta även arbetsförmågan vid denna ålder i regel vore så nedsatt, att vederbörande tjänstemans ersättning med yngre, arbetskraftigare person för den till tjänsten hörande verksamhetens energiska bedrivande även i avseende på Centralanstaltens verksamhet syntes vara så tungt vägande, och den förmån, som för Centralanstalten vunnits genom den år 1911 av Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutade nedsättning av pensionsåldern från 67 till 65 år, vore så avgjord, att något undantag från denna bestämmelse icke borde medgivas utan särdeles starka grunder, såsom att icke utsikt funnes att kunna erhålla fullt kompetent efterträdare; samt att detta sistnämnda förhållandet ej i detta fallet vore att befara.

På grund av detta styrelsens avstyrkande utlåtande resolverade Kungl. Maj:t den 11 april 1913, att densamma ej funnit skäl bifalla den av E. gjorda framställningen.

Undertecknad, som sedan många år tillbaka följt professor Eriksson uti hans gagnande verksamhet å det område, där han satts att verka, vågar härmed förelägga Riksdagen, huruvida det ej vore med billighet och rättvisa överensstämmande att låta E. komma i åtnjutande av den högre pension, vartill han 3 månader senare skulle ägt laglig rätt. Bestämmande för min synpunkt i detta fall har varit E:s från alla håll inom som utom vårt land erkänt stora förtjänst. Jag tillåter mig härutinnan erinra om följande faktiska förhållanden.

1) E. har varit i statens tjänst i 39 år, därav 37 i jordbrukets.

2) E. är grundläggare av den försöksanstalt, vars föreståndare han varit, och har genom sina där utförda, i flera fall epokgörande arbeten förvärvat åt denna anstalt anseende över hela fackvärlden, anseende såsom en av nutidens genom mängden och arten av där utförda arbeten allra främsta, vadan den ock fått i många fall tjäna såsom mönster vid nya anordningar i andra länder.

3) E. har utövat en högst betydande författareverksamhet. Han har under årens lopp utgivit inemot 300 större och mindre arbeten inom olika grenar av den på jordbruket och trädgårdsskötseln tillämpade botaniken.

4) E. är en framstående kämpe för ett internationellt samarbete för bekämpande av växtsjukdomarne och har genom denna frågas fram-bärande lyckats åt denna viktiga fråga vinna en avsevärd framgång i många främmande länder och har därunder fått se frågan om kampen mot växtsjukdomarne i vidsträcktare mån, än man från början tänkt sig, upptagen för Internationella Lantbruks-Institutets i Rom arbets-program.

5) E. är ännu fullt arbetsduglig och sysselsatt med mycket viktiga arbeten på sitt område.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa,

att Riksdagen ville tillerkänna f. d. föreståndaren
professor Jakob Eriksson pension av 5,600 kronor.

Stockholm den 24 januari 1914.

C. J. Beck-Friis.
